



# HUMANITAS

KADERORGAAN VAN DE  
VERENIGING VOOR MAATSCHAPPELIJK WERK  
OP HUMANISTISCHE GRONDSLAG

ELFDE JAARGANG No. 2

APRIL 1956

CENTRAAL BUREAU „HUMANITAS”  
J. W. BROUWERSSTRAAT 16 — AMSTERDAM

HOOFDREDACTIE: MEJ. M. DIJKSTRA  
Sectie Reclassering: P. E. Hutte  
Sectie Gezinsverzorging: Mevr. H. J. Roes  
Sectie Kinderbescherming: Mevr. mr. M. Rood—de Boer  
Redactiesecretaris: H. van Schaaik

*Medewerkers:*

J. Boetje, P. Faber, mr. R. Friedman—v. d. Heide,  
dr. F. Crewel, mej. mr. dr. Joh. Hudig, dr. J. P. van Praag,  
Ph. H. van Praag, prof. dr. G. Th. Kempe, D. Q. R. Mulock  
Houwer, H. Ploeg jr., mej. mr. P. G. Prins, dr. A. Querido,  
mr. B. v. d. Waerden, M. de Vries e.a.

*Adres Redactie en Administratie:*

J. W. Brouwersstraat 16 - Telefoon 721044  
Giro 582000

Oplage: 2500 — Abonnementsprijs: f 5,— per jaar

INHOUDSOPGAVE

	blz.	
H. J. Beuke: Kindertehuis 'Ellinchem' 3 jaar .....	21	✓
Kinderbeschermingsliteratuur .....	25	✓
Boekbesprekingen:		
E. Vrind—van Praag 'Kind en gezin' .....	26	✓
D. Rijz: 'Moederlijke zorg' .....	27	✓
J. Blom: 'Vijftig jaar kindwetten' .....	28	✓
Perscommuniqué .....	29	✓
Prof. dr. J. J. ten Have: Nieuwe denkbeelden omtrent penitentiaire bejegening van jongeren .....	30	✓
J. v. d. Spek: Het leven door een reclasseringsbril (10) .....	35	✓
Al lezend trok onze aandacht .....	37	✓
Persbericht .....	37	✓
H. J. Roes: Verslag tweede contactbijeenkomst voor gezinsverzorgsters .....	38	✓

DAGELIJKS BESTUUR:

Mr. dr. J. in 't Veld, voorzitter  
Mr. B. v. d. Waerden, vice-voorzitter  
C. M. Swiebel, secretaris  
dr. L. I. de Winter, penningmeester  
M. Dijkstra  
J. Landman  
H. Ploeg jr.  
E. Veuger  
erelid P. C. Faber

CENTRAAL BUREAU:

J. W. Brouwersstraat 16  
Amsterdam.  
Telefoon: K. 20 - 721044  
Mej. M. Dijkstra, directrice  
Spreekuur: Dinsdag van 11—12 uur



## SECTIE KINDERBESCHERMING

---

### *Inrichtingsverpleging kindertehuis „Ellinchem” 3 jaar*

Enige algemene problemen van kinderbescherming

*‘Ellinchem’, ons doorgangshuis en selectiecentrum voor gezinsverpleging voor jongens en meisjes van 0–21 jaar, functioneert inmiddels ruim 3 jaar.*

*In een tweetal artikelen wil ik trachten – zonder overigens naar volledigheid te streven – enige ervaringen, opgedaan in deze jaren, neer te leggen.*

*In het eerste artikel vraag ik graag uw aandacht voor enige algemene problemen, waarmede we werden en worden geconfronteerd.*

*In het tweede artikel enig toegelicht cijfermateriaal.*

1. Eén van de grote problemen waar ‘Ellinchem’ in de afgelopen jaren voor werd geplaatst is wel dat van de *te lange periode van verblijf*.

Immers, als doorgangshuis en selectiecentrum, heeft Ellinchem twee opgaven te vervullen. In de eerste plaats biedt het de kinderen een *tijdelijk* onderdak, in de tweede plaats wordt het verblijf benut voor een zodanige waarneming van de kinderen, dat – met medewerking van de aan het tehuis verbonden psychiater – na enige maanden aan de plaatsende instantie kan worden medegedeeld welk beeld het kind geeft. Dit laatste is van belang voor de vereniging, die gevraagd wordt de voogdij over het kind te aanvaarden. De vereniging kan dan tevoren bezien of zij met de haar ten dienste staande middelen het kind kan opvoeden, terwijl het rapport ook de gegevens levert die het mogelijk moeten maken het kind in het juiste pleeggezin te plaatsen, dan wel, indien dit niet mogelijk is, in de juiste inrichting. Zowel voor deze rapportering als voor het tijdelijke onderdak staan 6 maanden ter beschikking.

In verschillende gevallen wordt deze verblijfsduur aanmerkelijk langer. Wellicht is het goed om de oorzaken hiervan nader te bezien, omdat we hier ook raken aan algemene problemen van Kinderbescherming.

De volgende oorzaken kunnen worden aangeduid.

- a. De voogdijraden gaan er in toenemende mate toe over om, alvorens zich met een rekest om ontzetting of ontheffing van de ouders tot de rechtbank te wenden, eerst na te gaan of tijdens de toevertrouwing wellicht mogelijk-

heden tot een zodanige wederopbouw van het gezinsleven bestaan, dat het wellicht niet tot voorlopig definitieve maatregelen behoeft te komen.

Dit gezinsopbouwwerk doen enige voogdijraden hetzij met eigen maatschappelijke werkers, hetzij met inschakeling van het particulier initiatief op het terrein van het maatschappelijk werk, of beide. (Hier ligt derhalve reeds nu en in de toekomst in veel ruimer mate ook een taak voor Humanitas!)

Voor kinderen, die tijdens de toevertrouwing aan de zorgen van de voogdijraad zijn geplaatst in een kinderkuis, heeft dit als consequenties, dat ten eerste hun definitieve bestemming veel langer in de lucht blijft hangen en ten tweede, dat de verblijfsduur veel langer wordt. Immers, dergelijk gezinsopbouwwerk heeft tijd nodig.

'Ellinchem' en trouwens alle andere doorgangshuizen worden dan voor de vraag gesteld: wat doen we nu met de kinderen?

Voor de allerkleinsten is wellicht de plaatsing in een tijdelijk pleeggezin de juiste weg, omdat vooral deze allerkleinsten het meest te lijden hebben van een verblijf in een inrichting of tehuis. Doch, bij de boven 2- à 3-jarigen, die een geregeld gezinsleven ook zozeer behoeven, gaat dit al veel moeilijker, omdat niet vaststaat wat er in de naaste toekomst staat te gebeuren en de ingroei in het pleegouderlijk milieu derhalve wordt belemmerd en juist met het oog op de kans op spoedige herplaatsing thuis niet eens zozeer wenselijk is.

Bovendien werkt belemmerend, dat men juist bij de reclassering van de eigen ouders zal streven naar een zeer intensief contact tussen eigen ouders en kinderen. Dit laatste is iets dat vele gezinnen, die de kinderen tijdelijk opnemen, moeilijk zullen kunnen verdragen.

Nochtans, er zitten wel mogelijkheden in de tijdelijk-pleeggezinsituatie, die zeker voor een nader onderzoek in aanmerking komen.

De overplaatsing naar een andere inrichting is op dit moment echter nog de belangrijkste vraag die voor deze kinderen wordt gesteld.

'Ellinchem' heeft tot heden altijd beslist ten gunste van continuering van het verblijf, omdat het kind meestal na 6 maanden zich in het tehuis heeft aangepast en zich er thuis voelt, zodat we het niet verantwoord achten om het na de — zo kort geleden nog — opgedane schokkende ervaringen in het ouderlijk milieu, opnieuw in een situatie te brengen, die geen houvast en zekerheid biedt, doch angst en teleurstelling oproept.

- b. Mevrouw E. Vrind—van Praag schreef in het vorig nummer van 'Humanitas' (11de jaargang No. 1) een artikel in deze kolommen, waarin zij erop wees dat er een tekort aan pleeggezinnen bestaat. Enerzijds, zo schreef mevr. Vrind, is er een verhoogde vraag naar pleeggezinnen, anderzijds een verkeerd aanbod (blond meisje, blauwe ogen). Vast staat wel, dat een voogdijvereniging over een zeer groot aantal adspirant pleeggezinnen dient te beschikken, wil zij alle daarvoor in aanmerking komende kinderen vlot kunnen plaatsen.

De consequentie van één en ander is, dat verschillende kinderen, langer dan wenselijk is in het Kinderhuis moeten verblijven, omdat het voor hen geschikte pleeggezin nog niet gevonden is.

Ook in deze gevallen heeft 'Ellinchem' tot heden beslist ten gunste van een continuering van verblijf om gelijke redenen als onder a. vermeld.

- c. Een derde oorzaak is gelegen in de onvoldoende deskundige medewerkers die de kinderrechtters ter beschikking staan. Regelmatig herbergt 'Ellinchem' kinderen, die geplaatst worden op aanwijzing van de gezinsvoogd op grond van een wettelijke ondertoezichtstelling. In diverse, zo niet vrijwel alle

gevallen, komt de taak om deze kinderen over te plaatsen te rusten op de inrichting.

'Ellinchem' is in 'vrije' uren, regelmatig bezig met het zoeken van verpleeggezinnen voor de zgn. Kinderrechterpupillen. Veelal kan dit vanwege de kinderrechtters niet geschieden, omdat het geschikte personeel daarvoor ontbreekt. Immers, het plaatsen in een pleeggezin, het selecteren van de zich aangemelde pleeggezinnen etc., is zeker geen opgave die men de vrijwillige medewerker, c.q. gezinsvoogd op de schouders mag leggen.

Het apparaat dat de kinderrechter ten dienste staat, is, naar onze ervaring, op dit moment zeer onvoldoende. Het is te hopen, dat in het kader van de reorganisatie der voogdijraden, de gezinsvoogdijverenigingen spoedig een zodanig apparaat kunnen opbouwen dat de pupillen van de kinderrechter op een intensiever en deskundiger zorg kunnen rekenen. Wat dit betreft zijn de pupillen van de voogdijverenigingen in een 'bevoorrechte' positie.

- d. Een vierde oorzaak welke verantwoordelijk geacht mag worden voor een verlenging van de verblijfsduur is wel deze, dat niet alle kinderen na een periode van 6 maanden al geschikt zijn om in een pleeggezin te worden geplaatst.

De beste start voor een kind in een pleeggezin is o.m. toch wel gelegen in de vraag of het kind psychisch in een situatie verkeert, dat het deze plaatsing aanvaardt en krachten vrij heeft om zich in het nieuwe milieu thuis te voelen en met de daar aanwezige kinderen en volwassenen tot een goede verhouding te komen.

De kinderen die een doorgangshuis binnenkomen, hebben allen vaak zeer schokkende ervaringen achter de rug en zijn veelal ook sterk gebonden aan het milieu waaruit zij zijn verwijderd. In de meeste gevallen is het gewenst deze kinderen eerst in een rustiger vaarwater te brengen, het verstoorde evenwicht weer te doen hervinden en — eventueel met inschakeling van de psychiater — te helpen, hun schokkende ervaringen te verwerken. Het doorgangshuis behoeft en moet daarbij zijn arbeidsveld ook weer niet te breed zien; vast staat dat een goed geoutilleerde voogdijvereniging door intensief contact met een pleeggezin veel moeilijkheden kan opvangen en dat in het pleeggezin, bij voorbeeld door externe behandeling het kind geholpen kan worden, bepaalde moeilijkheden bij voorbeeld van neurotische aard, te overwinnen. Nochtans, de methodiek der gezinsverpleging staat nog in de kinderschoenen en in veel gevallen zal men al te grote risico's willen vermijden en het kind bij voorkeur nog enige tijd in het tehuis handhaven, als er uitzicht op bestaat dat het kind daarmee wordt geholpen.

In al deze gevallen, waarin het hervinden van het evenwicht, maar matig vordert en andere vragen aan de dag treden, zal door kinderrechter en voogdijvereniging van geval tot geval moeten worden nagegaan wat het beste is. Uiteraard blijft de beslissing te allen tijde bij de voogdijvoerende vereniging.

Vier oorzaken, die er samen voor verantwoordelijk zijn dat de verblijfsduur van de kinderen in 'Ellinchem' langer is, dan vaak wenselijk geacht kan worden.

2. Een probleem waarop de leiding van 'Ellinchem' in de afgelopen jaren ook enkele malen is gestuit, is dat van de onvoldoende inrichtingsdifferentiatie.

Twee typen tehuizen moge ik hier noemen, waarvan we het gemis bij herhaling terdege voelen, nl. een *orthopedagogisch centrum* en *tehuizen voor werkende jeugd*.

Er bestaat, vanuit de ervaringen op Ellinchem bezien, een grote behoefte aan een *orthopedagogisch centrum*, bestemd voor die kinderen, die dermate gestoord zijn en zodanig onaangepast reageren, dat zij met de normale pedagogische middelen niet te helpen zijn. Voor deze kinderen zouden wij ons een centrum wensen, waar door middel van een bewuste, methodisch verdiepte pedagogische benadering, in samenwerking met een team van specialisten, getracht zou kunnen worden hen te helpen.

'Ellinchem' heeft deze gestoorde kinderen in de afgelopen jaren onder zijn dak gehad en we moeten met spijt toegeven, dat we ze in het kader van de mogelijkheden en de bestemming van 'Ellinchem', niet of onvoldoende hebben kunnen helpen.

De oprichting van een *orthopedagogisch centrum* zal in een brandende behoefte voorzien.

Een ander type inrichting dat wij ontberen is een tehuis voor werkende jongens. Er zijn er vooral voor de jongens waar de zorg van Humanitas voor gevraagd wordt te weinig en de goede blijken altijd geheel vol.

'Ellinchem' heeft in de afgelopen jaren getracht vooral ten aanzien van deze oudere kinderen een sfeer te ontwikkelen, waarin persoonlijke vrijheid en een beroep op het eigen gevoel voor verantwoordelijkheid een grote rol spelen. Zijn deze kinderen eenmaal gewend aan een dergelijke benadering dan is het bij overplaatsing gewenst uit te zien naar een tehuis met een gelijk methodisch uitgangspunt. Het blijkt dan, dat er maar enkele tehuizen in aanmerking komen en, zoals gezegd, deze zijn meestal vol.

Ook het oprichten van een tehuis voor werkende jongens blijkt derhalve een wenselijkheid van de eerste orde.

3. Het derde en laatste probleem dat ik aan u voor wil leggen is de *personeelsnood* in de inrichtingen in het algemeen, die ook aan 'Ellinchem' niet is voorbij gegaan.

De eerste twee en een half jaar hebben wij er weinig of niets mee te maken gehad, doch daarna zijn wij er tot over de oren in betrokken geworden.

We staan daarin niet alleen; de personeelssituatie in zeer vele inrichtingen is slecht. Dit is naast een acuut probleem er ook één op lange termijn, want het blijkt dat de opleidingsinstituten voor het inrichtingswerk niet genoeg kandidaten kunnen krijgen. Vast staat wel, dat met gewone middelen dit probleem niet kan worden opgelost, hoogstens kan men er de zaak mee draaiende houden.

Wat het personeelsprobleem voor de inrichtingen betekent wordt misschien duidelijk als ik u mededeel, dat werkweken van 80 uur normaal zijn. De te grote belasting van het personeel laat te weinig ruimte voor vrije-tijdsbesteding, laat staan verdere ontwikkeling, brengt overmatige vermoeidheid mee, geïrriteerdheid in verhouding etc.

Ten aanzien van het werk met de kinderen heeft het personeelsgebrek als consequentie dat niveauverlaging onvermijdelijk is. Voor verdieping van methodiek en bezinning op de problematiek van het werk is bijkans geen ruimte meer.

Zoals door mij inmiddels ook in het Tijdschrift voor Maatschappelijk Werk is betoogd, ligt het m.i. op de weg van de Nationale Federatie de Nederlandse Bond tot Kinderbescherming om hier met initiatieven te komen, immers, alle groepsfederaties hebben met dit personeelsgebrek te kampen. terwijl het probleem nu en in de toekomst te omvattend is, om door ieder op eigen en derhalve inefficiënte wijze te worden aangepakt.

Ook van Humanitas uit dient deze zaak met klem in de Nationale Federatie aan de orde te worden gesteld en het zou goed zijn, gezien het belang van de zaak,

als in deze kolommen verslag werd uitgebracht over de wijze waarop men dit probleem in de Federatie aan de orde heeft gesteld, welke resultaten dit heeft opgeleverd en welke wegen de Federatie denkt te bewandelen om aan de *noodtoestand* die ontstaan is het hoofd te bieden.

Deze drie problemen kwamen in de afgelopen jaren in 'Ellinchem' o.m. aan de orde.

In het volgende artikel hoop ik u aan de hand van cijfers meer te vertellen over 'Ellinchem' en o.m. aan te tonen in welke mate het werk van het kindershuis erkenning heeft gevonden, want, dat deze erkenning er is, is na 3 jaar geen vraag meer.

Ellecom, maart 1956

H. J. BEUKE

## Kinderbeschermingsliteratuur

In het februari-nummer van Humanitas werden enkele artikelen genoemd, die de herdenking der 50-jarige kindervetten tot onderwerp hadden. Aan dit lijstje zouden nog toegevoegd kunnen worden:

'Wij herdenken thans, dat 50 jaar geleden onze kindervetten in Nederland in werking traden': D. van Eck, Mozaïek nr. 12/'55, blz. 310—318;

'50 jaar kindbescherming; weet u wat kindbescherming is?': D. Q. R. Mulock Houwer, De Poort dec. 1955, blz. 19—23. (Ook verschenen als aparte brochure);

'Oud en Nieuw; kindervetten': Mndbl. v. Berechting en Reclassering, nr. 1 1956, blz. 3—7.

Het decembernummer 1955 van het Tijdschrift voor Maatsch. Werk is geheel gewijd aan de jubilerende kindervetten. Men heeft een alleraardigst instructief nummer samengesteld, waarin vele foto's werden opgenomen en fotokopieën van oude documenten en brieven.

'De kinderrechtspraak': mr. B. Kist, De Schakel nr. 12/'55, blz. 251—253;

'Vijftig jaren kindervetten, vijftig jaren voogdijraad': mr. H. G. van Veen, De Schakel nr. 12/1955, blz. 254—255.

Schoolmaatschappelijk werk is een tamelijk nieuwe vorm van sociale arbeid, althans in Nederland. Weliswaar breidt het schoolmaatschappelijk werk zich gestadig uit, maar veel literatuur erover is nog niet voorhanden. In het decembernummer van Katholieke Gezondheidszorg verscheen een uitvoerige verhandeling over de taak der schoolmaatschappelijke werkers, welke nadat de moeilijkheden met een bepaald kind gesignaleerd zijn, contact zullen moeten opnemen met ouders en kind en school en een diagnose zullen moeten stellen.

('Maatschappelijk werk voor het schoolkind: school-sociaal werk': J. C. B. Annegarn, Kath. Gez. Zorg nr. 12/1955, blz. 440—442.)

Op de studiedagen van de vereniging van directeuren en directrices van opvoedingsinstellingen, op 'de Pietersberg' te Oosterbeek, op 20—22 april 1955, heeft prof. dr. Paul Moor uit Zürich vijf lezingen gehouden onder de titel: 'Opvoedingsmiddelen'. Een vertaling van deze vijf lezingen is opgenomen in het februari-nummer van 'de Koepel'. De oplage werd iets verhoogd, zodat nabestelling mogelijk is. ('De betekenis van de opvoedingsmiddelen in het totaal van de opvoeding.' 'Straf, beloning en andere opvoedingsmiddelen.' 'Opvoeding tot arbeid' en 'Vrije-tijdsbesteding,' prof. dr. P. Moor, de Koepel, 10e jaarg. febr. 1956.)

## Kind en gezin

*Kind en gezin, door dr. A. J. de Leeuw, Aalbers N.V. Uitgeverij 'De Tijdstroom', Lochem. f 3,90.*

Ouders zijn wezens met gevoelens, met een bepaalde persoonlijkheidsontwikkeling. Kinderen groeien op, doorlopen hun verschillende levensfasen. Hoe werken die ouders en kinderen op elkaar in?

Dit boekje belicht vooral, hoe de mens met z'n gevoelsleven inwerkt op z'n kinderen. Het is geen vraag- en antwoordenboekje voor verschillende gezinssituaties. 'Het geeft geen antwoord op de vele vragen van: doe ik het goed of doe ik het fout?' zoals de schrijfster in haar 'woord vooraf' zegt. Maar: 'Het wil slechts ouders iets vertrouwd maken met eigenschappen in henzelf en in hun kinderen, die in het gewone leven niet zo gemakkelijk toegestaan en getolereerd worden. Indien allerlei gevoelens eerlijker aanvaard worden, zowel bij zich zelf als bij de kinderen, zullen ze minder schadelijk werken dan wanneer zij voortdurend weggedrukt worden en zij vanuit een duister hoekje van de geest de ouders zelf en het kind blijven belagen.'

Het begint met een hoofdstuk: Opvoeden en 'opvoeden'. Elke tijd en elk milieu heeft een eigen opvoedingsideaal. Algemeen gesteld is het: het kind tot een gezond en harmonisch mens te laten uitgroeien. Maar

iedereen verbindt hier concrete denkbeelden en idealen aan. Houden die wel voldoende rekening met de behoeften en levensfasen van het kind? De schrijfster wil in dit boekje de moeilijkheden liggen, dan er geen oog 'een poging wagen de opvoedingsidealen van de mens iets meer te confronteren met geestelijk hygiënische factoren in het kinderleven.'

In de volgende hoofdstukken wordt nu beschreven, hoe het gezinsleven en verschillende situaties in het gezinsleven op het kind inwerken. In deze recensie willen we het boekje niet op de voet volgen. Maar om het beeld nog wat te verduidelijken, willen we als voorbeeld nu noemen het hoofdstuk over: De betekenis van een bepaalde gezins sfeer voor het kind. Dat de gezinssfeer invloed op een kind uitoefent, wordt door iedereen aangenomen. We denken dan meestal aan ruwe, ongenormeerde kinderen, van wie we zeggen, dat ze thuis ook niet beter geleerd hebben. Maar het is niet alleen in de grove gezinnen dat de gezinssfeer inwerkt op de kinderen. En het is ook niet alleen daar, dat die sfeer fout kan inwerken. Er zijn wat men noemt 'heel goede gezinnen', die toch de harmonische ontplooiing van hun kinderen moeilijk maken. Als voorbeeld wordt o.a. gegeven het gezin, waar ruzie en gekibbel volkomen taboe zijn. In het kinderleven moeten ruzie en boosheid echter hun uitwegen kunnen vinden. Is de gezinssfeer te vredelievend, dan kan men daarmee de gezonde ontplooiing van de kinderen in de weg staan.

Het belangrijke van dit boekje is, dat het aangeeft, hoe er opvoedingsmoeilijkheden kunnen ontstaan, hoe de uitgroei van een



kind belemmerd kan worden, niet omdat de ouders slecht zijn of niet hun best doen, maar omdat ieder mens z'n eigen problemen heeft, die hun uitwerking hebben in het contact met anderen.

Misschien vraagt u zich af of dit dan niet een deprimerend boekje is. Dat is toch niet het geval. Het is immers beter te zien, waar voor te hebben. Hoewel groter inzicht nog niet altijd beter handelen tot gevolg heeft, is het toch de eerste stap op de goede weg.

Een makkelijk boekje is het niet. Hoewel

het dagelijks leven beschreven wordt en de problemen aan voorbeelden toegelicht worden, hoewel het niet voor vakmensen geschreven is, wordt toch wel van een zekere kennis van zaken uitgegaan en worden er toch nog tamelijk wat moeilijke woorden in gebruikt. Voor wie echter enige psychologische lectuur gewend is, is het een boekje, dat op eenvoudige wijze de moeilijke dagelijkse problemen weergeeft.

E. VRIND—VAN PRAAG

# Moederlijke zorg

*Verschenen bij Uitgeverij J. Muuses te Purmerend in Opdracht van het Nederlands verbond der Verenigingen 'Pro Juventute'.*

Moederlijke zorg is een vertaling van 'Child Care and the Growth of Love', een door Margery Fry bewerkte uitgave van John Bowlby's rapport 'Maternal Care and Mental Health'.

Het boekje behandelt de betekenis van de moeder voor het jonge kind en het bespreekt de gevolgen van een verbreken van de moeder-kind-relatie. Het eerste deel bevat het verslag van een aantal onderzoeken waaruit gebleken is, dat het ontbreken van een vaste moederfiguur voor het jonge kind, zeer ernstige psychische gevolgen kan hebben.

Misdadigheid, agressiviteit, gebrek tot het aangaan van een relatie met andere mensen bij oudere kinderen en volwassenen kunnen het gevolg zijn van een ontberen van moederlijke zorg in de eerste levensjaren.

We vinden hier ook een vergelijking tussen kinderen, opgevoed in een inrichting en kinderen die een moeder, of vaste moeder-ervangster hadden. De verschillen in ontwikkeling zijn groot, waarbij het duidelijk naar voren komt, dat de inrichting een weinig geschikte omgeving voor het jonge kind

is. Niet alleen de inrichting, maar ook het telkens wisselen van gezin/pleeggezin kan voor het kind funest zijn.

Het tweede deel beschrijft de oorzaken van het uitvallen van de moeder-kind-relatie, zoals b.v. bij echtscheiding, sterfgeval, verwaarlozing, psychische afwijkingen, etc.

Het bevat een pleidooi voor de hulp aan gezinnen waarin de scheiding moeder-kind dreigt en bij wie dus getracht moet worden in het belang van het kind van nu en de volwassenen van later, een dergelijke catastrofe te voorkomen.

In de gevallen waarin dit uitgesloten is zal — zo leest men — voor een goede vervang-moeder dienen te worden gezorgd, om tenminste de schade die reeds ontstaan is tot een minimum te beperken.

Het tweede gedeelte van dit belangrijke boekje is zeker het belangrijkste. Cijfers, zoals zij genoemd worden bij de beschrijvingen van onderzoeken en bij het weergeven van de resultaten daarvan, zullen we maar al te snel kunnen vergeten.

Veel meer indruk maakt de beschrijving van de gevolgen van de verbreking moeder-kind verhouding en van de oorzaken die hier toe kunnen leiden. Ook in ons land gaat men steeds meer het belang van moeder-zorg voor het jonge kind inzien. Het gevolg hiervan kan alleen maar zijn, dat we meer en telkens meer aandacht besteden aan de preventie. De neiging om onze bemoeiingen meer uit te strekken tot het gehele gezin en op die wijze te voorkomen, dat de kinderen uit het

gezin verwijderd moeten worden, komt ook in ons land steeds meer naar voren.

Maar ook Nederland kent die gevallen, waarin handhaving in het gezin niet meer mogelijk is. We zullen dan vooral goed moeten beseffen, dat het verblijf in een inrichting niet de oplossing is, maar dat we voor een behoorlijk vervang-gezin zullen moeten zorgdragen. Dat dit vervang-gezin ook zo moet zijn, dat de kans op overplaatsing uiterst gering is, behoeft geen betoog.

Dank zij deze vertaling door mevr. H. H. Kist-Methorst is in Nederland de kring die

dit boekje onder ogen zal krijgen aanmerkelijk uitgebreid. Ook zij, die niet onmiddellijk geconfronteerd worden met de droevige resultaten van de gevoelsverwaarlozing zullen dit boekje met aandacht lezen en er iets van opsteken. Dat de vertaling niet altijd feilloos is, zal geen bezwaar zijn. Het zal meer ingewijden naar ik hoop ertoe brengen om het oorspronkelijke, uitgebreidere rapport van J. Bowlby in zijn geheel te lezen.

*'Moederzorg' is in een eenvoudige uitgave verschenen en kost f 2,90.*

Warm aanbevolen.

D. RYZ

## Vijftig jaar kinderwetten

Geschrift 24 van de Nationale Federatie de  
Ned. Bond tot Kinderbescherming

De Nationale Federatie, de Ned. Bond tot Kinderbescherming, is het orgaan in Nederland, waarin alle particuliere instellingen en verenigingen, die werkzaam zijn op het terrein van de Kinderbescherming, zijn samengebundeld.

Een van de dingen die de Nationale Federatie, de NBK, tot haar taak acht, is het publiceren van geschriften, die belangwekkend kunnen zijn voor degenen die zich op een of andere wijze bij het werk der kinderbescherming betrokken achten.

Het tamelijk omvangrijke geschrift no. 24 'Vijftig jaar Kinderwetten' dat voor ons ligt, verdient o.i. echter een bredere lezerskring, dan waarop in vorige zinsnede bedoeld is.

Zonder dat de samenstellers en uitgevers van het geschrift ook maar enigszins naar volledigheid gestreefd hebben, is het hun gelukt in een soort 'bloemlezing', een beeld te bieden wat er heden ten dage na vijftig jaar kinderwetten op het terrein der kinderbescherming tot stand gebracht is.

Verdienstelijk mag ook genoemd worden, dat aan de aandachtige lezer ook niet onthouden wordt voor welke problemen men thans nog staat en wat er nog tot stand moet komen, wil de hulp aan het kind, dat in zijn ontwikkeling bedreigd wordt, volledig tot zijn recht kunnen komen.

De lezer zal in het boekje, dat ook door zijn frisse kleuren en aantrekkelijke opmaak aantrekkelijk aandoet, een uiteenzetting aantreffen over de inhoud en de betekenis der kinderwetten, maar eveneens wordt u een nadere uiteenzetting over de verschillende vormen van hulpverlening, zoals gezinsverpleging, inrichtingverpleging, gezinsvoogdij niet onthouden.

Uit onze ervaringen op de voorlichtingsavonden voor medewerkers der sectie kinderbescherming weten wij dat er vele vragen zijn over het 'hoe, het wat en waarom' in de kinderbescherming en menigeen voelt zich teleurgesteld als hij op zijn vraag om literatuur, ten antwoord krijgt, dat er zo weinig geschreven is voor de belangstellende leek in de kinderbescherming. Het verheugt ons daarom des te meer juist aan deze mensen, maar hen niet alleen, dit werkje te kunnen aanbevelen.

Wij wezen hierboven reeds even op de inhoud van het boekje; het is verleidelijk hieronder de inhoudsopgave op te sommen, wij volstaan met u enige onderwerpen te noemen:

Hoofdstuk 11. De taak van de kinder-

rechter, de voogdijraad, de officier van justitie, de ambtenaar voor de kindervetten. Misschien voor u een antwoord op een veel voorkomende vraag.

Hoofdstuk 7. Enige vormen van bijzondere jeugdzorg: internaatsverpleging, gezinsverpleging, gezinsvoogdij en vrij patroonaat, clubhuiswerk.

Wij willen u niet onthouden dat vele per-

sonen, die hun sporen op het terrein der kinderbescherming reeds verdiend hebben, hun medewerking verleend hebben bij het samenstellen van de inhoud.

'Vijftig jaar kindervetten', Geschrift no. 24 van de Nationale Federatie, de Ned. Bond tot Kinderbescherming.

Uitgegeven bij N. Samsom N.V., Alphen aan den Rijn, 1955. J. B.

---

## PERSCOMMUNIQUÉ

Op *dinsdag 8, 15, 22 en 29 mei a.s.* organiseert het Criminologisch Instituut der Rijksuniversiteit te Utrecht, in samenwerking met de Juridische Faculteit der Utrechtse Studenten, wederom de zgn. mei-reeks, die dit jaar gewijd zal zijn aan het onderwerp: **DE LANGE GEVANGENISSTRAF.**

De reeks zal worden geopend door *dr. R. Rijksen*, wetenschappelijk hoofdamtenaar, verbonden aan het Criminologisch Instituut, en tevens directeur van het Studie- en Voorlichtingscentrum van het ministerie van Justitie, met een voordracht over: *De huidige strafrechtelijke en penitentiaire situatie der langgestraften.*

Op *15 mei* spreekt de heer *K. H. Niekerk*, sociaal ambtenaar, verbonden aan de Bijzondere Strafgedangenis te Leeuwarden, over: *De praktijk van nu.*

*Prof. dr. mr. P. A. H. Baan*, buitengewoon hoogleraar in de forensische psychiatrie aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, tevens 1ste Geneesheer van de Psychiatrische Observatie Kliniek van het Gevangeniswezen en van de Dr. H. van der Hoeven-kliniek, behandelt op *22 mei* het onderwerp: *Het gevaar voor psychische misvorming.*

De laatste voordracht in de reeks, getiteld: *Samenvatting en blik in de toekomst*, zal worden verzorgd door *prof. mr. W. P. J. Pompe*, hoogleraar in het Strafrecht en Strafprocesrecht aan de Rijksuniversiteit te Utrecht en hoogleraar-directeur van het Criminologische Instituut.

Zoals gebruikelijk is worden de voordrachten gehouden in de grote collegezaal van het Botanisch Laboratorium, Lange Nieuwstraat 106, van het Centraal Station te bereiken met buslijn 8. Zij vangen aan te *20 uur precies* en eindigen te *22 uur precies.*

Toegangskaarten à *f 1,50* voor de gehele reeks, worden op schriftelijk of telefonisch verzoek na 4 april gaarne verstrekt door het Criminologisch Instituut, Trans 12, Utrecht, tel. 25351 *toestel 15.*

Men wordt vriendelijk verzocht de kaarten zo spoedig mogelijk na 4 april aan te vragen, aangezien voor niet-studenten slechts een beperkt aantal plaatsen kan worden gereserveerd.

## *Nieuwe denkbeelden omtrent de penitentiaire bejegening van jongeren*

*Een bespreking van 'Strafbejegening, een studie over de toepassing van de jeugd-gevangenis', rapport van een werkgroep van het studie- en documentatiecentrum van het Nederlandse gevangeniswezen, 's-Gravenhage 1955.*

De bovengenoemde Werkgroep — bestaande uit een aantal juristen, criminologen en pedagogen —, die bij de installatie in september 1950, door de directeur-generaal van het gevangeniswezen, tot opdracht kreeg het probleem van de penitentiaire behandeling der jeugdige delinquenten, voor wie speciale strafinrichtingen (jeugd-gevangnissen in het leven zijn geroepen, te bestuderen, is enige maanden geleden met haar rapport voor de dag gekomen. Het is niet een omvangrijk stuk geworden (121 pag.) en diensvolgens krijgen ook de vele aspecten van het probleem slechts een summere behandeling. Men heeft er zich kennelijk toe willen beperken in de vier delen van het rapport — met als titels: bijzondere bejegening van bepaalde jeugdigen, de bestanddelen der heropvoeding, de verwezenlijking van de heropvoeding, de rechtsgang van de straf — hoofdpijnen te schetsen en essentiële aangelegenheden aan de orde te stellen, en in deze opzet is men goeddeels geslaagd.

Het rapport distancieert zich in aanmerkelijke mate — en dit kan het als een bijzondere verdienste worden aangerekend — van de huidige Nederlandse realiteit op het onderhavige gebied: de Werkgroep heeft niet willen vérbouwen aan het bestaande instituut van jeugdgevangenis, maar heeft *nieuw* willen *opbouwen*, daarbij uitgaande van een eigen opvatting omtrent de oorzaak van de criminaliteit der jongeren en een eigen opvatting omtrent de meest aangewezen reactie van overheidswege op deze criminaliteit. Aangezien alle voorstellen van de Werkgroep ten nauwste samenhangen met haar opvattingen t.a.v. deze twee punten, is het goed hierbij nu eerst stil te staan.

Onze kennis van de criminaliteit der jongeren, zo stelt de Werkgroep in de inleiding vast, is nog zeer onvolledig. Dit weerhoudt haar evenwel niet om enige regels verder van de criminaliteit van deze groep — en speciaal van degenen, die naar de jeugd-gevangenis worden gezonden — te constateren, dat ze 'er overwegend uit voortkomt, dat zij (= de jongeren) te kort gekomen zijn en nog komen aan liefde en zorg van hun opvoeders bij hun opgroeien' (p. 10). De Werkgroep acht dus een te kort aan liefde en zorg de voornaamste 'bron' van het wangedrag der adolescenten, en dit is dan ook voor haar aanleiding om in het eerste gedeelte van het eerste hoofdstuk te schetsen — zulks op de wijze der fenomenologische psychologie —, hoe de vorming der kinderen verloopt in het (ideale) milieu van geborgenheid enerzijds en in een milieu van (verwildering brengende) verwaarlozing en ongeborgenheid anderzijds.

In dit stuk worden met brede visie tal van kenmerken van een ideale resp. mislukte ontwikkeling herleid tot één oorzakelijke component, nl. geborgenheid resp. ongeborgenheid. Bewijsmateriaal voor deze suggestieve schets ontbreekt evenwel en ze kan dan ook niet overtuigen. Dit ook des te minder, omdat in het tweede gedeelte van hetzelfde hoofdstuk de ongeborgenheidshypothese op verrassende wijze wordt afgezwakt. Hierin wordt nl. een zakelijke, objectieve uiteenzetting gegeven van de vormen der jongeren-delicten en van het ontstaan van deze jeugdcriminaliteit, en bij het laatste wordt evenredige aandacht geschonken aan de factoren van aanleg, milieu en opvoeding, 'welke slechts in onderling verband een criminogene uitwerking hebben' (p. 25). Hieraan wordt toegevoegd: 'Het ware onjuist een dezer factoren-complexen in een individueel geval als bepalend voor de criminele gerichtheid te verklaren, zonder deze tegelijkertijd te zien tegen de achtergrond van de andere invloeden.' Als samenspelende factoren worden dan behandeld: het ouderlijk milieu, gezinsdefecten, lastige eigenschappen, ontwikkelingsstoornissen en het zelfgekozen milieu. Aan het slot wordt dan nog opgemerkt, dat de criminele jongeren *vaak* gunstig afsteken tegenover de 'verwilderenden' (d.i. de in ongeborgenheid opgroeienden), wat betreft activiteit en vitaliteit (p. 28), waarmee dus nog een extra accent op de betekenis van personeuseigenschappen wordt gelegd.

Dit alles wekt lichte bevreemding en men kan zich dan ook niet aan de indruk onttrekken, dat in dit eerste hoofdstuk in successie twee verschillende auters aan het woord zijn; maar hoe dit zij, het neutrale overzicht van het tweede gedeelte stelt de preoccupatie van het eerste gedeelte des te scherper in het licht en vermindert er de geloofwaardigheid van. Dit is te belangrijker, omdat in het tweede hoofdstuk — waarin de Werkgroep haar opvattingen omtrent de meest aangewezen reactie van overheidswege op de jeugdcriminaliteit heeft neergelegd — op de these der ongeborgenheid wordt teruggegrepen en voortgebouwd (p. 31): zij vooral levert nl. de grondslag voor een nieuw type van behandeling van jeugdige delinquenten, waarvoor in het rapport de term *bejegening* wordt voorgesteld en ingevoerd!

De gedachtengang hierbij is deze: vooral vanwege het fundamentele tekort, waaraan deze jeugdigen hebben geleden, behoort de actie, die t.a.v. hen moet worden ondernomen, het karakter te dragen van *na-opvoeding* en *her-opvoeding*; aangezien voorts in de opvoedingssituatie de opvoeding niet is het *voorwerp* van een behandeling, maar 'de *aangesprokene* in een Ich-Du-verhouding', dient hier te worden gesproken van een bejegening (waarmee dus wil worden gezegd, dat er een verhouding tussen opvoeder en gestrafte moet worden gecreëerd, waarin de laatste als persoon wordt erkend en tegemoetgetreden). In het rapport wordt dus het principe der bejegening gekoppeld aan de theorie over het ontstaan der jeugdcriminaliteit. Het lijkt mij een gelukkige omstandigheid, dat deze koppeling niet onverbreekelijk is; diensvolgens kan men alles wat bejegening behelst, handhaven — en dit zal m.i. aanzienlijke winst betekenen aan nuttig effect van de straf —, terwijl men toch een open oog heeft voor de complexiteit van de ontstaanswijze der criminaliteit en de daarmee samenhangende noodzakelijkheid van gevarieerdheid in de bejegeningsmethode.

Het rapport handelt verder over de voorwaarden, die vervuld moeten zijn, wil de bijzondere strafsoort voor deze jongeren waarlijk gestalte kunnen krijgen en wil de heropvoeding kunnen slagen.

Hiervan zijn te noemen: een leeftijdsbestek van 18–23 jaar, een strafduur van minimaal één en maximaal twee jaar, en principiële opvoedbaarheid der jongeren (niet voor deze inrichtingsstraf in aanmerking komen b.v. debielen en constitutioneel psychopaten, er moet dus een vrij scherpe selectie aan de toelating voorafgaan;

vgl. p. 45 en 57). De Werkgroep stelt zich dus voor, dat zich in de inrichting een betrekkelijk homogene groep jongeren bevindt, met wie iets te beginnen valt, en aan wie deels in individueel contact, deels in gemeenschap de opvoeding zich kan voltrekken (aanbeveling van 'de gemengde oplossing', p. 32). Het lijkt mij toe, dat met deze eis van relatieve homogeniteit een gelukkige greep is gedaan: de kansen der opvoedingspogingen zullen er aanmerkelijk door stijgen, de taak der opvoeders wordt er minder zwaar door, en de sfeer in de inrichting zal er wél bij varen.

Het is niet mogelijk alle denkbeelden, in het rapport naar voren gebracht, te releveren. Ik moet echter wel stilstaan bij wat 'de bestanddelen van de heropvoeding' wordt genoemd en waaronder zijn samengevat: de arbeid, het onderwijs, de fysieke aanpak, de leiding van de vrije tijd en de geestelijke verzorging. Het is een groepering, die wat wonderlijk aandoet, en al spoedig wordt ook duidelijk, waar het wonderlijke in zit: deze classificatie hinkt nl. op twee gedachten. Ten eerste wordt hierin tot uitdrukking gebracht, dat de heropvoeding zich dient te voltrekken in en door verschillende *werkzaamheden*: in het arbeidsproces, tijdens het onderwijs en gedurende de vrije-tijdsbesteding, b.v. in sport en spel. Dit is een juist principe: al de genoemde en andere activiteiten kunnen worden benut voor het heropvoedingsproces, dat dus door al deze bezigheden van elke dag als 't ware als een rode draad heenloopt. Daarnaast speelt echter een tweede — op zich zelf even juist — principe mee, n.l. dat de heropvoeding de persoon dient te treffen in *verschillende facetten* van zijn psychofysisch organisme, en derhalve worden ook als 'bestanddelen' genoemd: de fysieke aanpak (lichamelijke verzorging en opvoeding) en de geestelijke verzorging (waaronder te verstaan de verzorging in het levensbeschouwelijke vlak).

Deze te weinig doordachte systematisering volgens de twee niet-onderscheiden principes heeft nu op zijn minst drie consequenties, die m.i. tekortkomingen in het rapport, en misschien ook in de heropvoeding zelf, betekenen. In de eerste plaats wordt hierdoor nl. niet gesteld, dat de lichamelijke opvoeding alleen *iets* kan bereiken van wat de rapporteurs ervan verwachten (hetgeen m.i. ongegrond veel is), indien de lichaamshouding etc. niet alleen een object van zorg is gedurende de korte daarvoor bestemde tijd per dag, maar ook gedurende alle overige tijd; ook tijdens arbeid, onderwijs en het beoefenen van liefhebberijen behoort de facet der lichaamshouding de nodige aandacht der opvoeders te hebben.

In de tweede plaats krijgt het gewichtige thema der *psychische* verzorging ten gevolge van deze onvoldoende analyse geen afzonderlijke behandeling! Uiteraard is dit ook voor de rapporteurs, die immers aan de affectieve verwaarlozing zulk een grote plaats toekennen in de genese van het wangedrag, een gewichtig thema, en in het rapport treffen we dan ook tal van verspreide uitspraken over de psychische verzorging aan. Ze wordt echter niet afzonderlijk aan een methodische, analyserende beschouwing onderworpen en hierdoor wordt aan een wezenlijk aspect van de hier geprojecteerde heropvoeding geen recht gedaan.

In de derde plaats ten slotte blijft ook de hervorming van de *relatie* van de jongere tot de *mensenwereld* te veel in de grondverf steken. Wel wordt explicite gehandeld over zijn relaties tot de materiële wereld (in het arbeidsproces) en tot de cultureel-geestelijke wereld (in onderwijs en geestelijke verzorging), maar over zijn relatie tot de sociale wereld vindt men geen afzonderlijk stuk. Het heeft er alle schijn van, dat de opvoeding tot betere sociale relaties door de rapporteurs als iets zo vanzelfsprekends wordt beschouwd, als iets zo vanzelfsprekends wordt beschouwd, als iets dat zo geheel elk 'bestanddeel' doortrekt, dat aparte behandeling overbodig of misschien zelfs onmogelijk werd geacht. Mijns inziens echter ten onrechte: dit kernstuk der heropvoeding vereist een eigen methodiek en men kan op dit punt niet met een terloopse behandeling volstaan. Met name wordt zodoende niet duidelijk, hoe men

zich voorstelt deze 'verwilderde' jongeren in het kader der sociale aanpassing te brengen tot de – in het rapport bij voortdoring aangeprezen – disciplineren! Waarlijk een kernprobleem van de beschreven heropvoeding, dat echter in het rapport nauwelijks gesteld, laat staan behandeld wordt.

De kleinere vraagtekens in deze hoofdstukken over de 'bestanddelen' – w.o. de vraag, hoe men zich de hantering der seksuele problematiek van deze adolescenten op p. 62 even genoemd) denkt – wil ik verder voorbijgaan; het grote humanistische vraagteken bij de uiteenzettingen over de geestelijke verzorging moet echter nader worden toegelicht.

De Werkgroep heeft veel aandacht besteed aan dit punt der geestelijke verzorging; ze steunt bij de voorgestelde maatregelen op de Beginselenwet. Van de daarin geboden mogelijkheid om de kerkgang voor de criminele jongeren in de jeugdgevangenis gedurende de eerste twee maanden verplicht te stellen, moet, zo oordeelt de Werkgroep, gebruik worden gemaakt. Letterlijk staat er vervolgens: 'Veelal zullen de gedetineerden in deze inrichting bij binnenkomst niet in staat zijn een gefundeerde beslissing te nemen ten aanzien van het bijwonen van godsdienstoefeningen. Een periode van kerkelijke gewenning zal hen pas in staat stellen hun houding enigszins te bepalen. De Werkgroep zou het toejuichen als deze periode voor onze jeugdigen op langer dan twee maanden zou worden gesteld' (p. 77). Het staat er inderdaad . . .

De principiële bedenkingen van humanistische zijde tegen de strekking van dit gedeelte in de Beginselenwet zijn bekend. De Werkgroep doet er echter nog een schepje boven op: het is duidelijk, dat ze het hele probleem der geestelijke verzorging enkel ziet – wenst te zien? – als een kwestie van *godsdienstige* geestelijke verzorging. Zij negeert *volstrekt* de humanistische geestelijke verzorging, en zo komt het dan ook niet in haar op tegenover de onkerkelijke jongeren, die de inrichting binnenkomen, het principe der geestelijke vrijheid te handhaven. Deze onkerkelijke jongeren immers zullen werkelijk pas in staat zijn 'hun houding enigszins te bepalen', indien zij behalve met godsdienstoefeningen ook met humanistische c.q. andere ongodsdienstige bezinningsbijeenkomsten kennismaken. En uiteraard zouden de overige vormen van geestelijke verzorging, in individueel en groepscontact, pas ingeschakeld moeten worden, als de eerste oriëntering tot een keuze heeft geleid. Hier valt helaas niet anders te constateren dan dat de Werkgroep vanwege haar eenzijdige waardering van het christelijk geloof ernstig te kort is geschoten in de nadere uitwerking van wat ook zij als de taak van de overheid ziet, nl. te 'bevorderen, dat de delinquent geestelijk tot zich zelf komt' (p. 75), wat leidt tot 'de verwerving van een bepaald standpunt ten opzichte van de laatste vragen, een geconcretiseerde levens- en wereldbeschouwing' (p. 76). Typerend voor de Werkgroep is nu evenwel, dat ze aan de laatste uitspraak toevoegt: 'waar mogelijk een stellig geloof'; inderdaad blijkt zij niet bereid vanwege haar groepsvoorkeur aan een ongodsdienstige levensbeschouwing een rechtvaardige kans te geven, waarmee zij tevens blijk geeft zich niet voldoende in de positie van de *overheid* te hebben kunnen verplaatsen.

Het derde deel: 'de verwezenlijking van de heropvoeding' handelt over de levenswijze der gedetineerden, taak en werkverdeling der opvoeders en de behuizing. Hierin blijkt, dat de Werkgroep in de praktische uitvoering der heropvoeding tal van nieuwe (sociaal-)psychologische en (sociaal-)pedagogische inzichten toegepast wil zien, al vindt men in het rapport geen revolutionaire ideeën; veeleer lijkt het, dat er een weloverwogen selectie is gemaakt uit alles wat zich op dit terrein aandient en dat men zich daarbij aan de veilige kant heeft gehouden. Zo wordt er een aantrekkelijke functionele ordening der benodigde gebouwen voorgesteld, op een ruim terrein, maar de Werkgroep blijft 'de eis van ommuring' stellen, 'althans van een goede

materiële beveiliging' (p. 94), zodat de tenuitvoerlegging van de straf, of m.a.w. de opvoedingsrelatie (p. 89), op haar beurt beveiligd is (p. 88). Zo wordt voorts veel aandacht besteed aan het samenleven der jongeren in de wooneenheden, maar aan het hoofd van deze groepen staat een ordeleider (de nieuwe term voor bewaarder), die niet een opvoeder is. De Werkgroep heeft dus — bewust en terecht? — niet overgenomen het 'cottage'-systeem, waarbij de leiding van een 'cottage'-groep berust bij een echtpaar (met of zonder eigen kinderen), waaraan ook wel een deel der opvoedingstaak in handen wordt gelegd. Verder wijst de Werkgroep ook zelfbestuur der gedetineerden af, en naar het lijkt, op goede gronden.

Een punt, dat m.i. veel te weinig aandacht krijgt, is het contact met de eigen levenskring, met ouders, overige familie etc. Het succes der heropvoeding zal in niet geringe mate afhangen van de regeling dezer relaties, en het is niet juist gezien deze kwestie met een enkele weinigzeggende alinea af te doen.

Verder is ook opvallend de geringe rol, die in het opvoedingsproces wordt toegekend aan psycholoog en psychiater. Als ik het goed zie, is de Werkgroep van mening, dat hun hulp alleen in zeer speciale gevallen behoeft te worden ingeroepen, en dat de opvoeders (hoe gevormd?) het als regel wel zelf af zullen kunnen. Dit zal ook samenhangen met de opvatting, die in deze zin tot uiting komt: 'De diagnostische attitude moet het gestichtspersoneel geheel vreemd zijn, er moet een houding van 'guidance' voor in de plaats zijn gekomen' (p. 115). En in aansluiting daarop: 'De interpretatie van het materiaal (dat in de gevalsbesprekingen ter tafel wordt gebracht) dient te worden gesteld onder de denk-discipline van de pedagogen: de directeur en de adjunct-directeuren voor de werkzaamheden en de individuele verzorging.' Wat dit laatste betreft: akkoord, maar het lijkt mij nauwelijks denkbaar, dat een pedagoog, die zijn opdracht goed verstaat, bij de heropvoeding van deze zo zeer ontspoorde groep jongeren niet bij voortdurende bijstand zou willen inroepen van deskundigen op neventerreinen, o.m. van de psycholoog en de psychiater! Immers, hoe kan men waarlijk her-opvoeden zonder dat men de zich voortdurend wijzigende levenssituatie grondig kent en blijft kennen, dus zonder doorlichting, d.i. diagnose, hiervan! Het lijkt erop, dat de Werkgroep elke 'terugblik' op het verleden uit den boze acht; zij vergeet echter, dat in elk gedrag en in elke houding van de gedetineerde dit verleden meespreekt en dat het funest zou zijn, als de opvoeders hun ogen daarvoor zouden gaan sluiten.

Het vierde deel, over de rechtsgang van de straf, moet ik hier onbesproken laten, omdat ik mij op dit juridische terrein niet competent acht. Alleen wil ik iets zeggen over het hier gelanceerde voorstel van de Werkgroep om de in het rapport behandelde nieuwe strafsoort aan te duiden met een nieuwe term, t.w. *jongerenstraf*. Het lijkt mij niet een gelukkige benaming, want de behandelde strafsoort is *niet* bedoeld voor *alle* criminele jongeren, maar voor een bepaalde groep, die er uit is gelicht én om de aard en ernst van hun wangedrag én om hun principiële opvoedbaarheid! In de naam komt dus maar een der vele groepsriteria tot uiting en ook nauwelijks een wezenlijk criterium, zodat het een nietszeggende naam wordt.

Samenvattend kan dus worden vastgesteld, dat dit rapport een beeld geeft van een nieuwe penitentiaire bejegening van jongeren, die veel aantrekkelijks heeft, maar die daarnaast ook aanleiding geeft tot het plaatsens van tal van grote en kleine vraagtekens. En vanwege al deze bedenkingen wil het mij niet uit de pen te concluderen, dat de Werkgroep op gave en doorwrochte wijze aan haar opdracht heeft voldaan. Het moet mij tot slot ook nog van het hart, dat taalgebruik en redactie der formuleringen het veelal niet gemakkelijker maken een klaar beeld te verkrijgen van de bedoelingen. Sommige zinnen zijn bepaald onbegrijpelijk en bij andere schijnt de redacteur halverwege de zin te zijn ontspoord.

Prof. dr. T. T. TEN HAVE



## *Het leven door een reclasseringsbril*

10

Een onderwerp dat bij ons contact met reclassenten meestal wel aan de orde komt is de vrije-tijdsbesteding. Bij onze jonge ongehuwde cliënten is dat dikwijls een probleem van de eerste orde, omdat zij soms weinig gezelligheid en harmonie hebben leren kennen. Hun vrije tijd brengen zij voor een belangrijk deel op straat door met alle gevolgen en gevaren daarvan. Toch zullen we ervoor moeten waken ook op dit terrein niet zonder meer onze opvattingen en wijze van vrije-tijdsbesteding aan hen voor te leggen en op te dringen, omdat – afgezien van het verschil in milieu en generatie – we nu eenmaal het leven van een ander niet kunnen voorschrijven. Voor grote groepen bijna-volwassenen gelden dansen en bioscoopbezoek nog altijd als de vormen van vermaak en ontspanning bij uitstek, eventueel nog aangevuld met het periodiek bijwonen van sportwedstrijden, meestal voetbalwedstrijden. Sportbeoefenaars, natuurstudievrienden, amateur-musici, verzamelaars zijn onder de reclassanten uit deze leeftijdsgroep stellig uiterst schaars. Bij verreweg de meeste van onze jonge cliënten is er eerder een neiging tot 'luisteren naar . . . .' en 'kijken naar . . . .' dan tot het zelf doen. Laten we niet vergeten dat een dergelijke houding en een dergelijk gedrag dikwijls het resultaat zijn van een jarenlang verkeerd voorbeeld van de ouders, van een gebrek aan initiatief in het milieu in het algemeen en dat we het gedrag van de cliënt niet zo gemakkelijk kunnen beïnvloeden. Eerst wanneer we een werkelijke band met onze reclassent hebben, kunnen de voorzichtig proberen zijn activiteit op te wekken, zijn eerzucht te prikkelen, zijn belangstelling te wekken voor onderwerpen buiten zijn eigen enge kring en ook dan nog zullen we altijd rekening moeten houden met zijn aanleg en gerichtheid. Voor overgrote agressie kunnen we misschien een uitlaatklep vinden in sportbeoefening, deelname aan een 'praatgroep', een 'drumband', daarbij uiteraard gebruik makende en de bemiddeling inroepende van bestaande jeugd- en sportverenigingen. Meer timide jonge mensen kunnen we misschien eens in contact brengen met liefhebberijen als natuurstudie, handenarbeid, muziekbeoefening, elk naar eigen kunnen en op eigen niveau. Maar toch steeds op een zo groot mogelijke basis van vrijwilligheid, omdat onze inmenging anders geen blijvende waarde heeft.

Bij de oudere en vooral bij de getrouwde reclassenten ligt de vrije-tijdsbesteding

op een ander plan. Meestal zijn dezen zo in beslag genomen door de strijd om het bestaan, vooral in materiële zin, dat zij in hun vrije tijd niet veel verder komen dan het opknappen van wat huiselijke karweitjes, het passief neerzitten bij radio of televisie en verder tot weinig of niets komen.

Ook op dit terrein zal onze taak vooral moeten bestaan in aanvaarding van het bestaande en stimulering van het mogelijke. Of we op dit terrein enig resultaat zouden kunnen verwachten van groepswork en -therapie is zeker de moeite van het overwegen waard.

Een voorbeeld ten slotte waaruit blijkt hoe moeilijk dit stimuleren in de praktijk gaat. J. is een 22-jarige jongen, die zijn hart verpaid heeft aan het hotel-restaurant-bedrijf. Verstandelijk is hij geen hoogvlieger en vermoedelijk moet hij zelfs tot de zwakbegaafden worden gerekend. J. wil hogerop in zijn vak en komt tot de ontdekking dat o.a. zijn Nederlands verre van onberispelijk is. Hij wil nu graag een schriftelijke cursus gaan volgen om zijn kennis van de Nederlandse taal te vergroten. Voorzichtig polst hij mij daarover. Moet ik het nu afraden omdat het waarschijnlijk te moeilijk voor hem is? Ik geloof dat we in zo'n geval blij moeten zijn met het initiatief en er dankbaar aan mee moeten werken. J. is begonnen en het werd een dubbele vrije-tijdsbesteding, voor hem en voor mij. Resultaat praktisch nihil, te hoog gegrepen en te veel inspanning eisend. Maar J. zal het nu duidelijker geworden zijn, dat hij ondanks zijn goede wil, zich waarschijnlijk zal moeten neerleggen bij een betrekkelijk eenvoudig beroepsniveau, bij een zoeken naar eventuele andere mogelijkheden binnen grenzen welke hij nu zelf scherper dan voorheen trekken kan.

v. d. S.

## DE 4E STUDIEDAG VOOR HET NEDERLANDSE GEVANGENISWEZEN

DE 4de STUDIEDAG VOOR HET NEDERLANDSE GEVANGENISWEZEN zal gehouden worden op zaterdag 28 april 1956 in de Dierentuin te 's-Gravenhage. Een forum van deskundigen op het gebied van het Gevangeniswezen en de Reclassering zal vraagstukken bespreken welke liggen op het raakvlak van reclassering en penitentiair bestel.

Diegenen, die de Studiedag wensen bij te wonen en geen uitnodiging hebben ontvangen, kunnen zich **na 15 april 1956** opgeven bij het Studie- en Voorlichtingscentrum van het Ministerie van Justitie, Carel van Bylandtlaan 3 te 's-Gravenhage, tel. K 1700-183410.

# *Al lezend trok onze aandacht*

*Maandblad voor berechting en reclassering, februari en maart 1956*

Met belangstelling hebben wij in het februari-nummer kennis genomen van een experiment in een paar genootschap-afdelingen met het spelen van een *sociodramatische* schets in bijeenkomsten met reclasseringsmedewerkers. Het voorspelen van een situatie (b.v. gesprek tussen een toezichthouder en de reclassent) onder bepaalde omstandigheden, doet de anderen dit meebeleven en is vaak een bron van gespreksstof daarna.

*Wegerif* wijdt een artikel aan het *ontwerp-kinderstrafrecht*.

In het maart-nummer interesseert ons in het bijzonder hetgeen *Verwaal* schrijft over het *reclasseringsbezoek*. Met de schrijver heb ik de indruk dat aan dit onderdeel van het werk alsmede aan de nazorg over gedetineerden te weinig aandacht wordt besteed en vooral in de toekomst een deskundige leiding en betere organisatie nodig zal zijn.

Wat in dit artikel niet ter sprake komt is de onvermijdelijke grensoverschrijding tussen geestelijk verzorger en reclasseringsbezoeker en het voor hen belangrijke teamwork. Hierover is reeds in onze kring van gedachten gewisseld sinds de intrede van de humanistische geestelijk raadsman in de verschillende gestichten.

Voor wat ons werk betreft vindt u in dit nummer nog een bijdrage over het *reclasseringswerk op de Antillen*.

*Maandschrift voor het gevangeniswezen, januari en februari 1956*

De beide nummers bieden niet zoveel, dat de speciale aandacht voor reclasserders kan vragen. Dr. v. d. Grient zette zijn verhaal over het 'MAATSCHAPPELIJK WERK EN DE CRIMINELE MENS IN FRANKRIJK' voort, naar aanleiding van een bezoek aan de Franse gevangnissen. Daarnaast geeft in het februari-nummer mr. Lamers een bespreking van een verslag over het *Belgische gevangeniswezen* in de laatste 10 jaar. Er blijken in de vernieuwing van het gevangeniswezen van België zowel overeenkomsten als verschillen met ons land te zijn. Mij viel persoonlijk op de speciale experimentele afdeling voor circa 200 psychopaten, gekozen uit de rustiger elementen, geschikt om te werken en om in de gemeenschap te leven, en wel blijkbaar tussen de gewone gevangenen. 'Hun contact met gedetineerden, die als normaal beschouwd worden, kan geen andere invloed hebben dan de verbetering van hun geestestoestand.' Vermeerderd bezoek wordt mede bevorderd door de 'solidariteitskas' van de gedetineerden zelf (in ons land door de Gem. Soc. Dienst). Dit echter slechts als een illustratie uit dit uitvoerige verslag.

Het rapport 'STRAFBEJEGENING' wordt besproken in de vorm van een uitvoerige *samenvatting* door een der leden van de werkgroep. Wellicht een welkome aanvulling van het artikel van prof. Ten Have in ons blad (blz. 00).

---

## MEDEDELING

Aan het in februari en maart jl., vanwege het Departement van Maatsch. Werk, afgenomen praktijk-examen voor leidsters van gezinsverzorgsters, nam voor Humanitas weer één candidate deel. Het betrof ditmaal mevr. S. van Riel-Reisma uit Delft, die het examen met zeer goed gevolg aflegde. Voor mevr. Van Riel onze hartelijke gelukwensen!



## SECTIE GEZINSVERZORGING

### *Uerslag van de 2e contactbijeenkomst voor gezinsverzorgsters*

Het was op een koude zaterdagmiddag, dat medewerksters van de gezinsverzorging vanuit alle delen van het land naar de Pietersberg in Oosterbeek trokken ter bijwoning van onze 2e contact-bijeenkomst, welke werd gehouden op 28 en 29 januari jl. Koud was het, zowel buiten als binnen . . . , maar gelukkig had de stemming er niet onder te lijden: met interesse werd geluisterd naar de inleidingen over diverse onderwerpen en de deelneemsters lieten zich bij de daarop volgende gedachtenwisselingen gelukkig niet onbetuigd.

Om plm. 5 uur opende mej. M. Dijkstra de bijeenkomst met een welkomstwoord aan alle aanwezigen. Spreekster wees op het verschil tussen deze en de vorige bijeenkomsten. Ontmoetten we elkaar vorige maal in vele gevallen voor het eerst, thans kan over het algemeen van een 'weezien' gesproken worden. Ook de entourage is geheel verschillend: van de vorige maal was de herinnering aan een gedachtenwisseling bij prachtig warm weer rond het vijvertje in Woudschoten blijven bestaan, nu zullen de besprekingen binnenshuis in een geheel andere omgeving gehouden worden.

Na onze eerste bijeenkomst is er vrij veel gebeurd: het jubileum-congres van Humanitas vond plaats, het ledental overschreed de 10.000, er zijn meer afdelingen gekomen, het aantal voogdijkinderen steeg en het tekort aan gezinsverzorgsters en -helpsters werd groter.

Wat betreft dit laatste punt kan worden opgemerkt, dat niet alleen in de gezinsverzorging een grote behoefte aan krachten bestaat, doch dat dit in praktisch alle beroepen het geval is. Over dit punt zullen we op een ander tijdstip gedurende deze bijeenkomst verder van gedachten moeten wisselen, in het bijzonder wat de gezinsverzorging betreft.

Binnen het kader van het maatschappelijk werk voltrekken zich steeds veranderingen. Steeds duidelijker komt naar voren, dat alle takken van dit maatschappelijk werk in elkaar grijpen: een gezin is niet 'uit elkaar te rafelen'. In het maatschappelijk werk zit een stuk preventie, en juist deze preventie kan zo sterk spreken in het werk van de gezinsverzorging. Gezocht moet worden naar de beste wijze van hulpverlening in maatschappelijk onaangepaste

gezinnen en bij de bejaarden. Belangrijk is de inschakeling van gezinsverzorgsters bij deze laatste categorie, opdat deze mensen zo lang mogelijk zelfstandig gehuisvest kunnen blijven. Steeds meer blijkt, hoe belangrijk juist deze zelfstandigheid is voor de bejaarden om als mens en buurtgenoot te blijven meedoen. En wanneer opname in een verzorgingstehuis niet meer te vermijden is, zal ook daar een taak voor speciale bejaardenhelpsters liggen. De gezinsverzorging zal in dit geheel van de bejaardenzorg een belangrijke functie krijgen.

Nadat de medewerksters uit de diverse afdelingen zich als groep nog even bekend maakten aan de anderen en gesproken werd over de agenda van de op zondagmorgen te houden 'huishoudelijke vergadering', werden de besprekingen geschorst in afwachting van de maaltijd. Om half acht waren weer allen bijeen in het Koetshuis om te luisteren naar mej. M. Ploeg, psych. soc. werkster, die ons iets zou vertellen over het onderwerp: Gezin en Gezinsverzorgster.

Mej. Ploeg begon met de vraag te stellen wat er gebeurt in een gezin, wanneer er een gezinsverzorgster komt. Zij wees erop, dat er echter in het gezin vóórdien reeds veel gebeurd is. In ieder geval is in gevallen van medische of medisch-sociale indicatie, de moeder ziek, en vaak al gedurende geruime tijd.

Wanneer nu een gezinsverzorgster in het gezin komt, speelt een heel grote rol de vraag, hoe het gezin gereageerd heeft op de ziekte van de huisvrouw en daarnaast wat er gaat gebeuren, nu er hulp komt. Het ene gezin presteert als gezin veel, het andere minder. In ieder geval vindt de gezinsverzorgster bij haar komst het gezin niet in een normale situatie.

Haar komst zal door het gezin met tegenstrijdige gevoelens tegemoet gezien worden.

Aan de ene kant een gevoel van ontspanning: gelukkig er komt hulp! Aan de andere kant een gevoel van spanning: er moet aan anderen hulp gevraagd worden, omdat men zich tijdelijk niet meer zelf kan redden; dat is op zich zelf al een vervelend iets.

Aan de ene kant is het gezin dus blij met de komst van de gezinsverzorgster of -helpster, aan de andere kant helemaal niet.

De gezinsverzorgster kan in de ogen van de gezinsleden vaak niet aan de moeder tippen (al voert ze soms de huishouding technisch beter).

De machteloosheid, waarin de zieke verkeert, uit zich vaak in een vorm van kwaadheid ten aanzien van de gezinsverzorgster, alhoewel die in wezen niet op deze gezinsverzorgster gericht is. Vele zieken zullen zich dit zelve niet bewust zijn, of zich niet kunnen beheersen. Daarenboven brengen sommige ziekten een bepaalde prikkelbaarheid met zich mee. Dit kan zo erg zijn, dat het werken voor de gezinsverzorgster haast niet doenlijk is.

Op de vraag van een gezinsverzorgster: 'wat moet ik nu doen in zo'n geval?', antwoordt spreekster, dat er dingen zijn, die nu eenmaal niet oplosbaar zijn en dat men dit als zodanig zal moeten aanvaarden. De gezinsverzorgster kan, aldus spreekster, in zo'n geval twee dingen doen:

- a. de vraag onder ogen zien of zij, buiten de zieke om, toch voor het gezin nog een gezellige sfeer kan scheppen.
- b. hulp zoeken bij andere instanties. De realiteit van het maatschappelijk werk is, dat we niet alles zelf aankunnen, maar dat we in voorkomende gevallen moeten trachten te verwijzen naar de geëigende instanties om voor speciale problemen hulp te verlenen. De gezinsverzorgster zal over haar moeilijkheden in een bepaald gezin met haar leidster moeten spreken om langs deze weg een verwijzing mogelijk te maken.

De gezinsverzorgster heeft wel tot taak zoveel mogelijk de eigen aard van het gezin te respecteren en niet te snel te pogen wijzigingen aan te brengen.

In dit verband ziet spreekster het voor de gezinsverzorgster als een plicht begrip voor het gezin op te brengen, zo nodig onvriendelijkheden te incasseren en leiding te geven.

Spreekster stelde nu de vraag: wat versta ik onder een gezin?

Er zijn vele opvattingen hieromtrent. Ieder gezin heeft zijn eigen geschiedenis, een dorpsgezin bij voorbeeld is geheel anders dan een stadsgezin. Een gezin is: vader, moeder en kinderen. De bedoeling is, dat deze allen te zamen een eenheid vormen.

De kinderen moeten in het gezin leren gevoelsbindingen te maken. In de praktijk blijkt, dat ieder binnen het gezin zijn eigen zeer persoonlijke ervaringen opdoet. Als *het* gezin beschouwt men over het algemeen het gezin, waarin men zelf is grootgebracht. Het gevaar

ontstaat hierdoor, dat men de eigen normen als algemeen geldend zal beschouwen ook ten aanzien van andere gezinnen.

De gezinsverzorgster zal moeten trachten in elk gezin, waarin zij komt, de positieve normen te vinden. Dit kan weleens heel moeilijk zijn, bij voorbeeld in asociale gezinnen.

Spreekster waarschuwde de gezinsverzorgsters ervoor niet in alle gevallen naar te grote punctualiteit te streven in zulke gezinnen.

Een ander punt, waarop spreekster de aandacht vestigde, was het feit, dat de gezinsverzorgsters vaak streven naar het uitdragen van moederlijkheid ten aanzien van de kinderen. Zij wees op het gevaar hiervan, omdat dit op zich zelf kan inhouden een zekere kritiek op de houding van de ouders. Niet alle ouders doen t.a.v. hun kinderen altijd verstandig, vaak doen ze heel onverstandig. Het kind gaat er echter van uit, dat de ouders volmaakt zijn en zal kritiek op hen niet begrijpen en zelfs afwijzen.

Ten aanzien van de ouders heeft de gezinsverzorgster in zekere zin een opvoedende taak, maar dit betekent niet, dat ze tegenover hen een veroordelende houding mag gaan aannemen. Ze moet trachten de ouders die steun te geven, waaraan deze iets hebben; ze zal naast hen moeten staan en weten hoever ze mag gaan met het aanbrengen van veranderingen. Dit laatste is verreweg het moeilijkste. Vóór alles is nodig, dat de gezinsverzorgster door de ouders als persoon aanvaard wordt. Bij alles, wat ze doet en zegt, zal ze rekening moeten houden met de bindingen, die er tussen de gezinsleden onderling bestaan: bij voorbeeld een moeder, die tegen de gezinsverzorgster moppert over man of kind, meent dat mopperen op dat moment wel, verwacht ook wel steun van de gezinsverzorgster, maar wil toch van haar geen afbrekende kritiek op het betreffende gezinslid als repliek horen. De gezinsverzorgster doet dus in gevallen als deze het beste een zoveel mogelijk passieve houding aan te nemen.

De meeste mensen hebben in het verleden ervaringen gehad, die mede van invloed zijn op hun levenshouding, maar die wij niet kennen. Met deze mogelijkheid moeten we toch rekening houden bij het bepalen van ons oordeel. Als voorbeeld haalde spreekster aan het geval van een moeder, die is opgegroeid in een gezin, met een achterlijk broertje, waaraan zij een vreselijke hekel had. Zij had vroeger dit broertje wel pijn gedaan en geplaagd. In haar huwelijk kreeg zij zelve een achterlijk kind en zag dit nu als straf voor haar optreden. Ze wilde nu op zo sterke wijze aan dit eigen kind goed maken, wat zij aan haar broertje misdaan had, dat de rest van het gezin hieronder te lijden had. Vaak is men zich zelve van de oorzaken van zijn handeling niet bewust, en als men het wel is, spreekt men er vaak erg moeilijk over. We komen dus niet gemakkelijk achter de oorzaken van een dergelijk optreden, al zien we er wel de uitwassen van. We moeten echter in zo'n geval wel beseffen, dat we vaak de achtergrond niet kennen.

Na dit alles is het wel duidelijk, dat de taak van de gezinsverzorgster soms zeer moeilijk is en soms ondankbaar lijkt. Is de zieke hersteld, dan gaat de verzorgster weg, ze heeft veel willen doen en lijkt zo weinig te bereiken. Haar voornaamste taak is, en deze taak is zeer belangrijk, om gedurende de ziekteperiode de vastheid en veiligheid in het gezin te laten voortbestaan; immers vooral de kinderen hebben hieraan grote behoefte. De gezinsverzorgster zal niet moeten proberen fundamentele veranderingen aan te brengen, die de macht van de moeder te boven gaan, want dit brengt alleen maar een element van onrust voor de kinderen.

Ten slotte stelde spreekster nog de vraag, of het een uiting van ondankbaarheid is, wanneer de gezinsverzorgster na haar vertrek niets meer van een gezin hoort. Zij gaf als haar mening te kennen, dat dit zeker niet het geval is, maar dat men dit kan zien als een teken, dat alles verder goed is en als een uiting van het feit, dat men blij is met de herwonnen mogelijkheid zich verder zelf te redden.

Na deze inleiding volgde een zeer geanimeerde discussie, waaruit wel duidelijk bleek, hoezeer de behandelde materie in de belangstelling van alle aanwezigen stond en hoe vaak men met de behandelde problemen in aanraking komt. Vele voorbeelden uit de praktijk in aansluiting hierop kwamen naar voren.

In het bijzonder bleek, dat de gezinsverzorgsters vaak in gezinnen komen, waar zij op problemen stuiten, waarvoor zij geen oplossing weten, hetgeen hen een gevoel van machteloosheid geeft.

Met nadruk moet echter geconstateerd worden, dat er vele gevallen zijn, waarbij de

gezinsverzorgster zal moeten accepteren, dat er problemen bestaan, waarvoor geen oplossing te vinden is, indien het gezin zelf tevreden is met de gang van zaken. De vraag werd gesteld of de gezinsverzorgster na beëindiging van de hulpverlening zich met de nazorg van het gezin zal moeten bezighouden.

Het antwoord hierop is in het algemeen: neen. De gezinsverzorgster zal zich tot haar eigen taak moeten beperken, anders loopt ze het gevaar 'af te knappen' en doet ze volgende gezinnen te kort.

Indien een gezin zelf niet tevreden is met de gang van zaken, zal de gezinsverzorgster dit met haar leidster moeten bespreken, die zo nodig de hulp van de daartoe geëigende instanties ten aanzien van de nazorg kan inroepen, aldus besloot spreekster de discussie.

Deze bijzonder geslaagde avond eindigde met de uitvoering van een gezellig programma door een aantal aanwezigen. Hierbij bleek, dat er onder ons korps medewerksters aan de gezinsverzorging vele talenten schuilen. We hebben allen genoten van de leuke spelletjes, liedjes, schetsjes, enz.

Het werd op deze wijze spoedig bedtijd, hetgeen echter, naar later bekend werd, nog niet betekende, dat allen spoedig in slaap vielen . . . !!

Op zondagmorgen kwamen we allen bij elkaar voor de 'huishoudelijke vergadering'.

Als punt ter bespreking waren de volgende onderwerpen naar voren gebracht:

- a. werving van krachten voor de gezinsverzorging;
- b. contactblad voor gezinsverzorgsters;
- c. welke mogelijkheden er zijn voor gezinsverzorgsters op oudere leeftijd.

#### *Ad a*

Ter inleiding van dit onderwerp zei mej. Dijkstra, dat men als vereniging voor maatschappelijk werk een zekere verantwoordelijkheid heeft bij het maken van propaganda voor een bepaald beroep:

1. het beroep op zich zelf moet waardevol zijn;
2. het beroep moet verantwoord zijn ten aanzien van de mensen, die er in werken.

Wat punt 1 betreft, kan worden opgemerkt, dat het beroep van gezinsverzorgster c.q. helpster, waardevol is, dat er echter meerdere beroepen belangrijk zijn, b.v. van verpleegster, onderwijzeres, enz. In de gezinsverzorging is een groot tekort aan krachten.

Ten aanzien van punt 2 geldt, dat het beroep van gezinsverzorgster verantwoord is voor de personen van hen, die dit beroep kiezen, zowel nu voor de ontwikkeling van verstand, gevoel enz., als voor later.

De vraag is nu: hoe komt men tot dit beroep. Tot nu toe misten we bij de beantwoording van deze vraag de stem van de gezinsverzorgster zelve, die we over dit onderwerp toch gaarne willen vernemen. Bij de beantwoording van deze vraag door de gezinsverzorgsters bleek, dat men langs verschillende wegen tot het kiezen van dit beroep is gekomen:

1. via de verpleging. Een aantal aanwezigen was begonnen aan een opleiding voor verpleegster, vond dit werk te zwaar en kwam op deze wijze tot de gezinsverzorging. Naar verhouding bleek dit een vrij groot aantal te zijn;
2. via kennissen of familie;
3. via advertenties o.a. in dagbladen;
4. via arbeidsbureaus;
5. op andere wijze (via inleiding bij jeugdorganisaties, huishoudschool enz.).

Uit de verdere bespreking van dit onderwerp kwam als algemene opinie naar voren, dat over het geheel het beroep van gezinsverzorgster nog veel te weinig bekend is en soms nog in een verkeerd daglicht geplaatst wordt en dat dus aan het bekendmaken hiervan en de propaganda ervoor nog veel gedaan zal moeten worden.

Daarnaast werd opgemerkt, dat de opleidingskosten zowel als de loonderving tijdens de opleiding voor velen als belemmering tot het kiezen van dit beroep wordt gevoeld.

Mej. Dijkstra merkte ten aanzien van dit laatste punt op, dat het voor ieder mens in principe goed is om zelf de kosten van een opleiding te betalen, maar dat deze kwestie van geval tot geval bekeken zal worden, indien blijkt, dat de kosten een onoverkomelijk bezwaar vormen.

Ten aanzien van de propaganda kan worden gezegd:

1. dat door het Centraal Bureau meer aandacht aan de publikatie zal moeten worden besteed, o.a. in eigen organen;
2. dat ook plaatselijke publikaties zeer belangrijk zijn;
3. dat contact opgenomen zal moeten worden met ziekenhuizen en opleidingen voor verpleegsters inzake krachten, voor wie de verpleging te zwaar blijkt;
4. dat ook voor de gezinsverzorgsters een taak is weggelegd:
  - a. ten aanzien van de publikaties via de vakbondspers;
  - b. ten aanzien van het spreken over dit beroep met vriendinnen en kennissen en met de huisvrouwen, aan wie zij hulp verlenen. Ook deze huisvrouwen kunnen veel bijdragen tot het bekendmaken van en propaganda maken voor dit beroep in hun omgeving.

#### *Ad b*

##### *Contactblad voor gezinsverzorgsters*

Nadat mevrouw Roes dit onderwerp had ingeleid door te vertellen, wat er sinds de vorige contactbijeenkomst was gebeurd, werd gediscussieerd over de vraag, of we nu allen te zamen al in staat zouden zijn een dergelijk blad geregeld te vullen en te doen verschijnen of dat de tijd hiervoor thans nog niet rijp is. Besloten wordt dat iedere groep zich hierover in eigen kring nog eens zal beraden en vóór 1 maart aan mevrouw Roes zal berichten of men mogelijkheden ziet en zo ja, welke onderwerpen men zou willen behandelen, wat men zelf meent te kunnen doen, wat men niet zelf kan en welke andere oplossingen men hiervoor meent te kunnen geven.

#### *Ad c*

Ten aanzien van het probleem van de oudere gezinsverzorgster werd besloten, dat de afdelingen Zwolle en Groningen over dit onderwerp gezamenlijk een bespreking zullen hebben, dat ook de andere afdelingen zich hierover in eigen kring eens beraden zullen en dat daarna het geheel op een volgende bijeenkomst nog eens aan de orde gesteld zal worden.

Na deze bespreking bleek er nog even tijd voor een korte wandeling in de omgeving van de Pietersberg, om eetlust voor de maaltijd op te doen.

En na deze warme maaltijd, die alle eer werd aangedaan, luisterden allen met grote belangstelling naar mej. P. Ledeboer, directrice van een kinderleeszaal in Amsterdam, die ons vertelde over het belang van het lezen in het gezin.

In de praktijk blijkt, dat er vaak aan het lezen door de kinderen in het gezin weinig aandacht wordt besteed. En dit zal zeker het geval zijn in gezinnen, waar de moeder ziek is en de vader overdag naar zijn werk is. Dan is het van belang, dat de gezinsverzorgster hier aandacht voor heeft.

Lezen is voor een kind belangrijk, omdat het behoefte heeft aan inspiratie voor zijn fantasie. Het kind haalt uit een boek vaak heel andere, nieuwe dingen, dan hij verwacht en hij kan op deze nieuwe gedachten verder gaan.

Een kind kan met allerlei dingen spelen, mits hij er rijp voor is, er aan toe is. We moeten hem echter niet alleen laten gaan met wat hem in handen komt. De keuze van een boek is uitermate belangrijk en de volwassenen dragen hiervoor de verantwoordelijkheid. In vele gevallen koopt men voor een kind een naar inhoud waardeloos boekje, omdat het goedkoop is en men geld, dat men voor kinderboeken besteedt, weggegooid vindt. Dit is echter een geheel onjuiste redenering. Indien men een goede keuze doet, is kinderlectuur juist heel belangrijk voor de ontwikkeling van het kind. Van bijzonder belang is, dat de ouders met de kinderen spreken over boeken. Vaak blijkt een kind een bepaald



boek erg mooi te vinden, omdat vader of moeder het vroeger mooi heeft gevonden en er met de kinderen over gesproken heeft. In dit verband wees spreekster op het feit, dat op deze wijze ook de goede sfeer in het gezin, de binding tussen ouders en kinderen, wordt bevorderd. Zij vestigde daarbij de aandacht op de overdracht van de bekende bakerrijmpjes van de moeder op de kleintjes. Deze worden aanvankelijk overgenomen door de bekende klanken, zonder dat de inhoud wordt verstaan. Als de kinderen groter worden, wordt dit anders, maar dan is het zaak de rijmpjes niet ongewijzigd te vertellen, want dat 'neemt' het kind niet, dan gaat het de ouderen verbeteren. Men kan rijmpjes slechts dán goed overdragen, indien men ze zelf aardig vindt.

Een kind leeft zich in een verhaaltje in. Een kind van 3 à 4 jaar gelooft het verhaaltje pas, als het iets uitgebeeld, getekend ziet. Vroeger vertelde men bij voorkeur slechts sterk moraliserende verhaaltjes, waarin streng gestraft werd (b.v. Piet de Smeerpoets). Een kind laat zich niet echt 'de les lezen'; als het voelt, dat dit de bedoeling is, wordt het al kriebelig. In Piet de Smeerpoets werd alles zo grappig voorgesteld en was de oplossing zo gek, dat een kind hier niet in geloofde. Maar juist hierdoor vergat het de beelden niet meer. Bij overgevoelige kinderen, die in bepaalde omstandigheden in het niet-beschutte milieu leven, moet men met dit soort lectuur erg voorzichtig zijn.

Kinderen vanaf  $\pm$  6 jaar kunnen over het algemeen erg genieten van sprookjes, mits men niet de griezelige voorvallen te veel uitwerkt, maar meer de blijde kant, de goede afloop naar voren brengt.

Belangrijk bij de keuze van lectuur op elke leeftijd is te bepalen, wat op het moment bij het kind in het centrum van de belangstelling staat. Als voorbeeld haalde spreekster aan het boekje van het Olifantje Babar, dat met een lift naar boven gaat. Dit boekje zal b.v. erg aanspreken bij een kind, dat ook juist in een lift heeft gezeten.

Hierna besprak mej. P. Ledeboer een aantal kinderboeken en gaf bij elk boek aan, wat de goede en de eventueel minder goede kanten ervan zijn. Tevens vestigde zij de aandacht op het bestaan van de gids voor kinder- en jeugdlectuur, waarin voor elke leeftijd goede boeken vermeld staan.

Met deze inleiding van mej. Ledeboer, waarnaar door allen met veel belangstelling werd geluisterd, was het einde van deze tweede contactbijeenkomst al weer gekomen en na een kort slotwoord van mevr. Roes ging ieder weer zijns weegs. Terugdenkende aan dit weekend menen wij te mogen constateren, dat het een goede bijeenkomst was en dit zeker in de eerste plaats door de medewerking van de beide spreeksters, die erin geslaagd zijn ons de door hen behandelde onderwerpen op een zo boeiende wijze te brengen. Langs deze weg zeggen wij hen voor hun medewerking dan ook nogmaals hartelijk dank. En daarnaast natuurlijk even grote dank aan de artisten van ons zaterdagavondprogramma.

De afweziggen hadden ongelijk . . . we hopen ze bij onze derde bijeenkomst ook te kunnen begroeten.

H. J. R.

Bij de CENTRALE RAAD VOOR GEZINSVERZORGING vacceert de betrekking

**CONTACT-AMBTENARES**  
voor de binnen- en buitendienst

Kennis van en ervaring in gezinsverzorging vereist.

Opleiding Maatschappelijk Werkster of andere Soc. Ped. Opleiding strekt tot aanbeveling.

Brieven binnen 10 dagen na het verschijnen van dit blad te zenden aan het Bureau van de Centrale Raad, Koningslaan 7 te Utrecht.

## TESTAMENTAIRE BESCHIKKING

Degenen die de vereniging 'Humanitas' willen gedenken bij testamentaire beschikking, verzoeken wij daartoe de volgende vorm te kiezen:

Hen die van plan zijn aan de vereniging 'Humanitas' per testamentaire beschikking iets na te laten, adviseren wij gebruik te maken van de volgende redactie:

*'Ik legateer aan de vereniging voor maatschappelijk werk op humanistische grondslag 'Humanitas', gevestigd te Amsterdam, een bedrag van f . . . . . uit te keren binnen drie maanden na mijn overlijden (eventueel met bijvoeging van: 'vrij van rechten en kosten.')*

*Humanistisch Kinderhuis „Ellinchem” te Ellecom, doorgangshuis en selectiecentrum voor gezinsverpleging voor jongens en meisjes van 0-21 jaar, vraagt:*

### **1. eerste assistent(e),**

tevens plaatsvervanger(ster) van de directeur.

### **2. groepsleider(ster),**

in verband met de splitsing van onze schoolkinderengroep in 2 kleine groepen.

### **3. groepsleider**

voor de leiding van een groep jongens en meisjes boven 14 jaar.

### **4. plaatsvervangend groepsleidster,**

voor de vervanging van de groepsleiding op vrije dagen.

### **Opleiding:**

School voor Maatschappelijk Werk, Opleidingscentrum „Middeloo”, het B diploma van de Nationale Federatie of een daarmee gelijkstaande ontwikkeling en opleiding.

### **Arbeidsvoorwaarden:**

Salaris voor de functie onder 1: f 3360,— tot en met f 4800,— per jaar. Voor de functies van 2 tot en met 4: f 3000,— tot 4440,— per jaar. Bij de vaststelling van het salaris wordt rekening gehouden met de ervaring in andere inrichtingen opgedaan.

Aftrek voor volledige kost en inwoning f 780,— per jaar. Vacantie 3 weken per jaar, vacantietoeslag 2 weken per jaar. 5 vrije dagen per maand. Voor boven 25 jarigen is opname in het pensioenfonds onmiddellijk mogelijk.

Verzoeken om inlichtingen en sollicitaties richt men aan de Directeur van het Kinderhuis „Ellinchem”, Zutphensestraatweg 38 te Ellecom, tel. K 8330-4132





**UNIFORM-KLEDING**

een

*Van Maanen*  
**fabrikaat**

*Bijna een halve eeuw  
vakmanschap . . . . Uw garantie*

Verkoopkantoor:  
1e HELMERSSTRAAT 167/169  
AMSTERDAM-W.  
Tel. 84089